

Tekst en foto's
Monique van de Griendt

Met plezier schaakles geven

Merel en Lia nakijken en helpen

Wil je lesgeven aan schaakkinderen op de vereniging of op school? Volg dan een KNSB schaaktrainerscursus! Schaakmagazine ging begin maart bij Schaakclub Santpoort kijken hoe Merel Kooistra (14 jaar) haar kennis in de praktijk brengt.

Merel geeft les

Iedereen vanaf 14 jaar is welkom bij één van de cursussen tot schaaktrainer die in het hele land worden gegeven. Merel Kooistra ging op les in Amsterdam, bij Eddy Sibbing. Ze volgde Schaaktrainer 1, waarin je in vijf avonden van drie uur leert om les te geven aan beginnende jeugdschakers, met Stap 1 van de stappenmethode van Brunia/van Wijgerden.

Merel begon zelf met schaken toen ze vijf jaar was, in groep drie van De Beekvluit in Velsenbroek. Ze haalde Stap 3, maar stopte na de basisschool. Toen haar moeder Karin hoorde dat Schaakclub Santpoort dringend schaaktrainers nodig had, leek haar dat wel wat voor Merel. De club bood haar de cursus aan.

Deze dinsdagmiddag verwacht Merel vijf jeugdschakers in het lokaalje van sporthal Het Polderhuis. Haar moeder helpt met de tafels en stoelen, die moeten naast elkaar komen te staan, tegenover een whiteboard en het demonstratiebord (dat balanceert op een flipover). In een kast op de gang staan de schaakspullen. Gelukkig hebben ze een half uur om alles klaar te zetten. Merel komt net uit school (ze zit in 4 gym) en moet zo

weer door naar dansles, haar moeder chauffeur.

Speelgoedpaard

Na een kwartier komen de eerste kinderen al binnen. Ze gaan rustig zitten en zetten de stukken op. Berend (10 jaar) mist een witte pion. Die blijkt in één van de andere plastic bakjes gekropen. Uit het naastgelegen lokaal klinkt een piano. Lia (8 jaar) legt haar speelgoedpaard te rusten naast het bord. Danny (10) en Sem (9) zitten klaar om te winnen. Stijn (7) komt net iets te laat aanliegen.

Vandaag gaat het beginnersgroepje oefenen met mat. Merel: 'Want dat is toch het allerbelangrijkst!' De theorie kennen de kinderen al, maar die wordt even herhaald. Samen doen ze een oefening op het demonstratiebord en daarna gaat ieder voor zich aan de slag in het werkboek. Wie daarmee snel klaar is, mag een partijtje schaken.

Merel heeft de structuur van de les op het whiteboard geschreven. Ze overlegt even met Berend die nieuw is in de groep. 'Wat heb jij al gehad van mat?' Merel: 'Soms is het lastig om het niveau van de kinderen in te schatten. Stap 1 is de basis, die moet je goed leren. Het komt voor dat kinderen even teruggaan naar mijn groep, omdat blijkt dat ze toch essentiële dingen hebben gemist.'

Demonstratiebord

In de cursus leerde Merel het demonstratiebord te gebruiken. De kinderen moeten daarvoor op een rijtje of in een U-vorm zitten. Zelf sta je ertussen. Zo houd je het overzicht, ook als je kinderen individueel helpt. Merel zet twee koningen en een witte dame en loper op het demobord. De kinderen mogen om de beurt een zet zeggen die Merel uitvoert. 'De loper naar g3?' Ze kennen de coördinaten van het schaakbord goed.

Merel begon aan de trainerscursus terwijl ze al les gaf. 'Het was een bevestiging van wat ik al deed. We moesten ook een proefles doen, waarna je tips kreeg, dat gaf extra zelfvertrouwen. We leerden heel veel praktische dingen, teveel om op te noemen. Na het volgen van de cursus ging het lesgeven echt veel makkelijker. Ik doe het eigenlijk gewoon zoals Eddy het voordeed en dat werkt goed.'

Merel legt voor de zekerheid nog eens uit wat mat is. 'Als je schaak staat en nergens meer heen kunt en je ook niet anders kunt verdedigen door te slaan, weg te gaan of er

iets tussen te plaatsen.' Stijn, de jongste, staat bijna op zijn stoel met zijn vinger hoog in de lucht als hij denkt het mat op het demonstratiebord te zien. De jongens van tien zitten wat scheef en lijken na te denken. Merel moedigt de overige twee aan: 'Sem, jij hebt een zet in je hoofd, dat zie ik gewoon. Of Lia verzin eens iets gek! Ik weet dat je dat kan.'

Niet schaak geven

Merel laat de kinderen lang zelf proberen, voordat ze tips geeft. 'Je hoeft niet persé schaak te geven!' Ze maakt twee groepjes, de oudere jongens mogen de zetten van de zwarte koning bepalen en de jongeren de witte zetten. Helaas vergeten die hun koning erbij te halen, maar gelukkig besluit de zwarte koning om naar de witte te wandelen wat het matzetten makkelijker maakt. Als Merel na een kwartier concludeert dat zwart het toch heel lang heeft volgehouden, tegen een dame en een loper, roept Stijn: 'Wénee, hij was in vijf minuten mat!'

Na het samen herhalen, komen de werkboeken op tafel. Stijn trekt meteen zijn buurman Sem erbij. 'Wat moet ik hier eigenlijk doen? Ik zie een schaak!' Sem: 'Je moet matzetten toch, geen pa?' Merel probeert: 'Wees maar stil Stijn, dan kun je je beter concentreren.' Ze schrijft de mogelijkheden nog eens op het bord: 'Om niet mat te staan, is slaan altijd de beste optie, of tussentijdse of weggaan.'

Elk opgave-diagram dat goed is opgelost, krijgt een gekleurde krul. De hele bladzijde klaar? Dan mogen ze er nog één doen. Of een partijtje schaken. Danny daagt Sem uit. Al snel zitten ze tegelijk aan de stukken en weten ze niet meer wie er nu aan zet was. Stijn roept dat hij zijn opdrachten erg moeilijk vindt. 'Maar ik weet wel zeker dat jij het kunt hoor', reageert Merel. Lia werkt gestaag door en is al aan haar tweede opgaveblad bezig.

Ga je slaan?

De laatste opgave blijkt wel erg moeilijk, dus Berend mag 'm op het demobord opzetten. Samen vinden ze de oplossing, waar alleen niemand deze zag. Hierna kan er (verder) worden geschaakt. Bij Sem en Danny staan de stukken random verspreid over het bord. De heren denken 'ongeveer gelijk' te staan. Sem: 'Ga je me slaan?' Danny: 'Denk je dat ik jou dat zou zeggen?'

Berend en Stijn doen intussen een alternatief schaakspelletje. Het gaat erom zo vaak mogelijk schaak te zetten. Voor elke schaak

Partijtje

krijgt een punt. En mat is twintig punten waard. Stijn gooit al zijn spullen in de strijd voor de schaaks. Er ontstaat enig rumoer als hij een stuk heeft losgelaten en dan terug wil zetten. Berend wijst hem erop dat dat tegen de regels is. Maar die kent Stijn nog niet. Merel stelt voor om de regel 'losgelaten is losgelaten' over twee weken streng te gaan hanteren. Daar kan iedereen mee leven. Als Berend alles van Stijn heeft geslagen, komt zijn kans om schaaks te geven.

Meisjes

Merel geeft Lia een tip voor het werkblad 'Mat bedenken C'. Merel: 'Er is maar één meisje in de groep, dat is jammer. Sommige jongens zijn best fanatiek, dat kan minnederend zijn. Ach, alle kinderen zijn verschillend. De een houdt van alle spelletjes en wil graag winnen. De ander wil het schaakspel begrijpen of schaakpuzzels maken. Ik probeer ze allemaal wat te bieden en ook rekening te houden met hun leeftijden.'

Dan is het alweer tijd om op te rumen. Ouders, broertjes en zusjes staan op de gang te wachten. Het schakende vijftal wil snel wegsprinten, maar krijgt nog huiswerk mee. Dat staat ook al op het bord. Bladzijde 32 uit het werkboek maken! Als iedereen is vertrokken, gaan Merel en haar moeder weer aan de slag om het lokaal netjes achter te laten. Tot de volgende keer!